

פרשת לך לך - יחידה ראשונה: ברכות כתבה: טלית ביתן

א. וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם:

לָךְ לָךְ

מֵאֲרָצְךָ

וּמִמּוֹלַדְתְּךָ

וּמִכִּבְיֹת אָבִיךָ

אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ.

ב. וַאֲעֲשֶׂה לְגוֹי גָדוֹל וְאַבְרָכְךָ וְאֶגְדְּלָהּ שְׂמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה.

ג. וְאַבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ

וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר

וְנִבְרַכְוּ בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחֹת הָאָדָמָה.

ד. וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דָּבַר אֵלָיו ה'

וַיִּלְךְ אִתּוֹ לוֹט

וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצֵאתוֹ מִחָרָן.

ה. וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם

אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן

וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אֲרָצָה כְּנַעַן

וַיָּבֹאוּ אֲרָצָה כְּנַעַן.

ו. וַיַּעֲבֵר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה

וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ.

קריאה יחפה

קראו את הקטע בקול רם בכיתה והאזינו לו היטב.

הקיפו בתוך הקטע:

- א. בעיגול אדום – את שם הדמות המדברת.
- ב. בעיגול כחול – את שם הדמות שמדברים אליה.
- ג. בעיגול ירוק – את שמות הדמויות הנוספות המופיעות בקטע.
- ד. בעיגול חום - את המילים המבטאות קשרי משפחה בין הדמויות (למשל: אביו, בנו, דודתו וכו)
- ה. בעיגול צהוב – שמות של מקומות.

כתבו את המילים הקשות להבנה בקטע:

השלימו את החסר: מה, לדעתכם, ענה אברם לאלוהים? (או אולי מה שאל את אלוהים?)

אָבְרָם
לָךְ לָךְ מֵאֶרֶץ וּמְמוֹלְדֹתֶיךָ
וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֶרְאֶךָ. וְאָעֲשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל
וְאֶבְרָכְךָ וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ וְהָיָה
בְּרָכָה...



קראו שוב את הפסוקים והקיפו בעיגול וורוד את כל המילים שיש בהם את השורש:

ב. ר. כ. כמה מילים כאלה ישנן? _____

האם תוכלו למצוא את המילה ההפוכה לברכה? **הקיפו את המילה בעיגול כחול.**

האם אתם מכירים מילה נוספת שפירושה הוא ההיפך מברכה? _____

במה בירך ה' את אברהם? _____


האם עוד מישהו מקבל כאן ברכה כלשהי? _____

לך לך, יחידה שנייה: ריבוי קולות כתבה: דלית ביתן


א. ויאמר יהוה אל-אברהם לך-לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל-הארץ אשר אראך. ב. ואעשה לך גזול ואברכה ואגדלה שמך והיה ברכה...
ג. ונברכו בך כל משפחת האדמה.

שוחחו בכיתה: 

מה פירוש פסוק ג? מי הן משפחות האדמה ומה הקשר בין ברכת אברהם אליהן?


קראו את הפרשנויות הבאות: 

ונברכו בך: 'היה אתה ברכה'... הכל שואפים – לא להיות ברכה – אלא להיות ברוכים... [אבל אברהם] הוא לא רק יהיה מבורך, אלא ממנו תצא הברכה, והוא יהיה מקור הברכה. (הרש"ר הירש, פירוש לתורה)

כיצד יכול אדם להיות מקור הברכה? 

ונברכו בך "הגשמים בזכותך הטללים בזכותך"

(בראשית רבה לט, יט)

למה מתכוון מדרש בראשית רבה באומרו שהגשמים יבואו בזכות אברהם? 

במה דומות שתי הפרשנויות? במה הן שונות? 

רלוונטי:

- מה זה אומר "להיות מבורך"? מה מקבלים מזה?
- מתי מישוהו בירך אותי? במה בירכו אותי?
- במה הייתי רוצה שיברכו אותי?
- במה הייתי רוצה לברך אחרים?
- מה פירוש "להיות הברכה" של אנשים אחרים?
- האם מישוהו אמר עלי פעם שאני "הברכה שלו"?

איזו ברכה יכולים אנשים שונים להביא לחברה בה הם חיים? מתי אנחנו מבורכים בזכות מישהו אחר?



לך לך, יחידה שלישית: עבודה עצמית

כתבה: טלית ביותן

א. ויאמר ה' אל אברהם:

לך לך מארצה וממולדתך ומבית אביך אל-הארץ אשר אראך.

ב. ואעשה לך לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה ברכה.

ג. ואברכה מברכך ומקללך אאר. ונברכו בך כל משפחת האדמה.

ד. וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'...

ז. וירא ה' אל אברהם ויאמר: לזרעך אתן את הארץ הזאת.

ויכן שם מזבח לה' הנראה אליו.

ח. ויעתק משם ההרה מקדם לבית-אל ויט אלה...

ויכן-שם מזבח לה' ויקרא בשם ה'.

ויכן שם מזבח ליהוה הנראה אליו – חפשו במילון את פשר המילה מזבח וכתבו במילים שלכם, למה משמש מזבח? מדוע בונה אברהם מזבחות?


ויקרא בשם ה' – מה פירוש הביטוי הזה לדעתכם? _____

על סמך מה שקראתם, **חשבו**: מה היו הדרכים שבהם "תקשרו" אלוהים ואברהם זה עם זה? האם יש לנו דרך כיום לפנות "ולדבר" עם אלוהים?

לך לך, יחידה רביעית: מסעות כתבה: גלית ביתן


לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אָרָאך... וילך אֲבָרָם כְּאֲשֶׁר דָּבַר אֱלֹהִים! הֲוֵה... וַיַּעֲבֹר אֲבָרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׁכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה... וַיַּעֲתֶק מִשָּׁם הַהָרָה מִקְדָּם לְבֵית-אֵל. וַיֵּט אֶהְלֵה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם... וַיִּסַּע אֲבָרָם הַלֹּךְ וְנָסוּעַ הַנִּגְבָּה.

מסע הוא מעבר של נוסע בין מקומות שונים. לעתים מסתיים המסע בחזרה לתחנת המוצא, ולעתים תכליתו היא מעבר למקום אחר, לעיתים אנשים שיוצאים למסעות אינם יודעים מתי והיכן יסתיים מסעם.

האם ידע אברהם בראשית מסעו לאן הוא הולך? 

מנין יצא? לאן הגיע? באילו תחנות עבר? 

התבוננו במפה שבכיתה וסמנו עליה את תחנות מסעם של אברהם ובני משפחתו. עקבו באצבע אחרי המסלול שחצתה משפחת אברהם – כמה זמן לדעתכם נמשך המסע? (זכרו שלא היו אז מכוניות ומטוסים).

לו הייתה לכם אפשרות לצאת למסע, לאן הייתם נוסעים? 

תכננו מסע דמיוני, תכננו מה אתם לוקחים איתכם, לכמה זמן תיסעו? באילו אמצעי תחבורה תשתמשו ומה תהיה מטרת המסע? השתמשו במשבצות שלפניכם



דברים שחשוב לי
לראות / להכיר / לעשות

דברים שחשוב לקחת



*הצעה: ניתן לדבר כאן על מסעות מפורסמים או להביא קטעים מיומני מסע, למשל מסביב לעולם ב 80 יום...

צוירו כאן את משפחת אפרת היוצאת מחוץ לארץ כנען:

פרשת לך לך, יחידה חמישית: אברהם ולוט כתבה: גלית ביתן

- ב. ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב...
- ה. וגם ללוט ההלך את אברהם ה'ה צאן ובקר ואהלים
- ו. ולא-נשא אתם הארץ לשבת יחדו כי ה'ה רכושם רב ולא יכלו לשבת יחדו.
- ז. ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה-לוט...
- ח. ויאמר אברהם אל לוט: אל-נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו.
- ט. הלא כל הארץ לפניך הפרד נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם-הימין ואשמאילה.
- י. וישא לוט את עיניו וירא את כל כפר הירדן כי כלה משקה לפני שחת ה' את סדם ואת עמרה כגן ה' כארץ מצרים באכה צער.
- יא. ויבחר לו לוט את כל-כפר הירדן ויסע לוט מקדם ויפרדו איש מעל אחיו.
- יב. אברהם ישב בארץ-כנען ולוט ישב בערי הכפר ויאהל עד סדם
- יג. ואנשי סדם רעים וחסאים לה' מאד...
- יד. ויאהל אברהם ויבא וישב באלני ממרא אשר בחברון ויכן שם מזבח לה'

קראו את הקטע בקול רם בכיתה והאזינו לו היטב.

הקיפו בתוך הקטע:

[בסוגריים כחולים]: את השיחה המתקיימת בקטע

בעיגול אדום – את שם הדמות המדברת שבקטע.

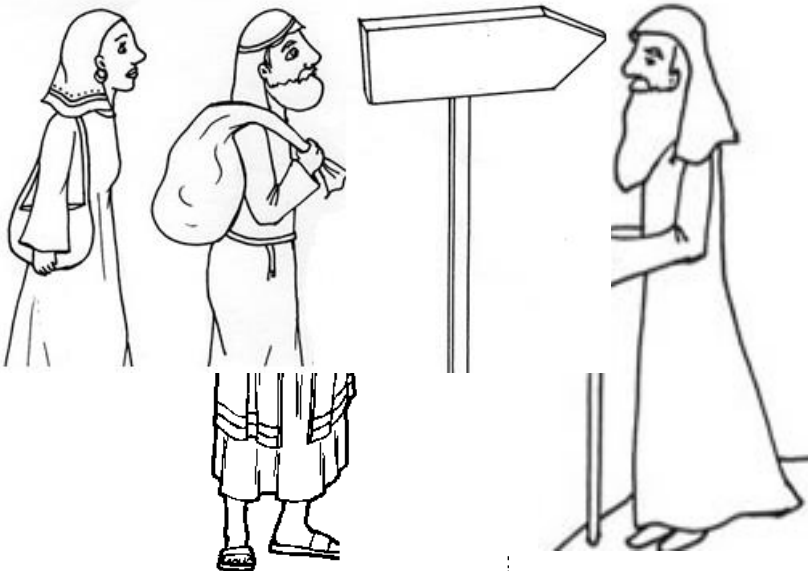
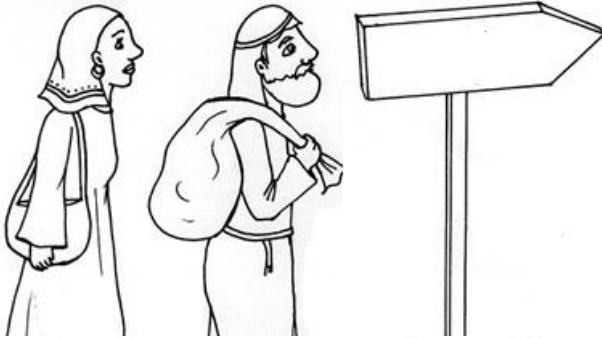
בעיגול ירוק – את שם הדמות המקשיבה בקטע.

בעיגול חום – אנשים נוספים המופיעים בסיפור ואינם משתתפים בשיחה.

בעיגול צהוב - שמות של מקומות.

העתיקו את המילים הקשות להבנה בקטע:

כתבו במילים שלכם את שאירע בין שני האנשים בסיפור (גזרו והדביקו את הציורים לפניכם כדי ליצור סיפור בתמונות)





אאלות חסיבה ושיח לעבודת עצמית

וכיתתית:

מדוע הציג אברהם אלול להיפרד?

🍀 האם היית מציג אל לעשות אחרת? חשב אל דרכים נוספות לעתרון הסכסוק? מה ערט לאברט לענות לאפשרות של הפירוד?



מדוע בחר אל לעלת לעחק הארץ אליו הלך? מה דעתכט על בחירתו?

🍀 האם היית מציג אל לעשות אחרת?



בסיפור שלפנינו ישנו רמז לעשהו שיקרה מאוחר יותר בסיפורינו, מצאו אותם...

פרשת פק פק כתבה: אילית ביתן

- ב. וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנָה בַּבְּסוֹף וּבַזְּהָב...
ה. וְגַם לְלוֹט הִהְלִיךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהֲלִים.
ו. וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשֶׁבֶת יַחְדָּו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רָב
וְלֹא יָכְלוּ לְשֶׁבֶת יַחְדָּו.
ז. וַיְהִי רִיב בֵּין רְעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רְעֵי מִקְנֵה לוֹט...
ח. וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט :
אֵל נָא תְהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ
וּבֵין רְעֵי וּבֵין רְעֵיךָ
כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנַחְנוּ.
ט. הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ
הִפְרָד נָא מֵעָלַי
אִם הַשְּׂמָאל וְאִימָנָה
וְאִם הַיְמִין וְאִשְׂמְאֵלָה.
י. וַיֵּשֶׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן כִּי כָּלָה מִשְׁקָה
יֵא. וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כְּפַר הַיַּרְדֵּן
וַיֵּסַע לוֹט מִקְדָּם
וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו.
יב. אַבְרָם יָשָׁב בְּאָרֶץ כְּנָעַן
וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּפָר
וַיֵּאָהֵל עַד-סְדֹם.

(בראשית יג)

שוחחו על חיי הנוודים : כיצד גמעו אנשים בעבר מרחקים ארוכים?
השתמשו במושגים : בהמת משא (גמלים וחמורים בתקופה האמורה), נאד מים, עדרי צאן
(מה הם סיפקו?), רועי צאן, בארות מים, נדודים, מרעה, ישיבה באוהלים.

רקע לסיפור אברהם ולוט: על מקצוע רציית הצאן

- שוחחו על מקצועות הורי התלמידים בכיתה.
- שוחחו על מקצועות בהם היו התלמידים רוצים לעסוק בעתיד
- שוחחו על מקצועות שהתקיימו בעבר ואינם עוד – מדוע נעלמו? מה החליף אותם?



מוכר נפט.



מוכר סבוסים



אוכל הקרח



*למורה – ניתן לדלג על שלב הוראת המקצועות ולעבור מיד אל נושא רועי הצאן



אוכלי תפוזים



חלבן

עוד על מקצועות עתיקים :

<http://www.nostal.co.il/Site.asp?table=Terms&option=single&serial=2529&subject=%E1%F9%EB%E5%F0%E4&portal=%E1%F9%EB%E5%F0%E4>

שוחחו על מקצועות עתיקים : כאלו שהתקיימו בתקופת התנ"ך ובעת העתיקה :
טוחנים (עם אבני ריחיים או תחנות קמח), אורגות (עם נולי טוויה), אמני פסיפס, שואבי
מים, חוטבי עצים להסקה ו... רועי צאן – מי מוכר לנו מהתורה כרועה צאן? מהי עבודתו
של רועה הצאן?

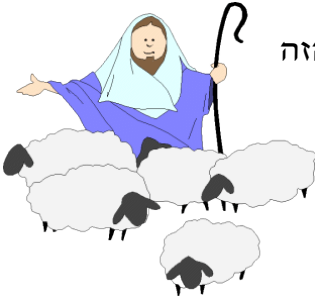
הרועה נוהג את עדרי הצאן והבקר למקום עשב, למרעה.
הרועה דואג למזון, למים ולמחסה לעדרו ואף מגן על העדר מחיות טרף, מפגעי טבע ומשודדים.
מה צריך רועה הצאן לדעת לעשות?
הרועה הולך מאחורי העדר ומעודד אותו להתקדם למקומות בהם יש מזון (מרעה)
הוא צריך לדעת לזהות את ה"משכוכית" (כינוי לתיש או איל ההולכים בראש העדר ומושכים
אותו אחריהם) ולעודד אותו ללכת קדימה ולהוביל אחריו את העדר.

שוחחו על תכונות הדרושות, לדעת התלמידים, לרועה צאן?
יצירה : ציירו או יצרו באמצעים אחרים את סוגי החיות הנכללות בשם הכללי צאן.
מדוע מגדל האדם עדרי צאן? מה סיפק הצאן לאדם בעולם העתיק?
אילו דמויות של רועי צאן מוזכרות בתורה?

מילים מיוחדות:

צאן : עיזים וכבשים. לכבשים ישנם שמות שונים עפ"י גילם ובגרותם : בזמן שהוא עדיין
יונק הזכר קרוי טָלָה והנקבה טָלָה. עד גיל שנה הזכר הוא שָׂה והנקבה שָׂהָ. הכבש הזכר
הבוגר קרוי אֵיל, והבוגרת קרויה רְחֵלָה. בעיזים קרויים היונקים גדיים, הנקבה נקראת
לעיתים עיזה והזכר הבוגר נקרא תיש.
מרעה : הוא שטח אדמה ועליו צמחיה המשמש לרעיית בעלי חיים. כבשים ועיזים נוטים
לאכול את המזון הקרוב ביותר לאדמה וכך לעקור את שורש הצמח מה שעלול להוביל
לרעיית יתר.
רעיית יתר : כאשר בעלי החיים אוכלים את הצמחים בקצב העולה על ההתחדשות הטבעית
שלהם, המרעה הטבעי אינו מתחדש.
שימוש : מזה אלפי שנים משתמש האדם בחלב עזים, בבשרה, ובעורה. השימוש בעור העז
היה לצורך אחסון נוזלים, כמו מים לקראת מסעות. כן היה שימוש בעור לצורך כתיבה.
כבשים ישנו שימוש גם בצמר.

בתורה מוזכרים אנשים עשירים בעלי עדרים גדולים (כגון : אברהם ולוט) שהעסיקו את בני משפחתם (משה, לאה ורחל למשל) או רועים שכירים כרועים בעדרם.



האם ידוע לתלמידים על מקצוע רעיית הצאן בימינו? האם המקצוע הזה נעלם או שישנם עדיין רועי צאן?

רועה צאן

הרועה נוהג את עדרי הצאן והבקר למקום עשב, למרעה.

הרועה דואג למזון, למים ולמחסה לעדרו ואף מגן על העדר מחיות טרף, מפגעי טבע ומשודדים.

כרועים שימשו בני משפחה (כגון יעקב ומשה), צעירי המשפחה (דוד) ובנות המשפחה (רחל ובנות יתרו). יעקב שימש כרועה מקצועי ואף קיבל משכורת על עבודתו (בראשית ל"א 41-39).

לאנשים עשירים, בעלי עדרים גדולים, היו גם רועים שכירים, כמו הרועים של לוט ואברם (בראשית י"ג 7)

הרועים התמודדו עם סכנות רבות והיו מעורבים במריבות רבות על מים, מרעה כן הוטל עליהם להגן על עדריהם משודד ופגיעה של בע"ח.

חג הרועים בתרבויות שונות וגם במקרא הוא חג הגֹז.

שירים

ניתן ללמד את הביטוי "לספור כבשים" וגם את השיר מתוך הכבש השישה עשר:

הכבש השישה עשר

מילים: יהונתן גפן

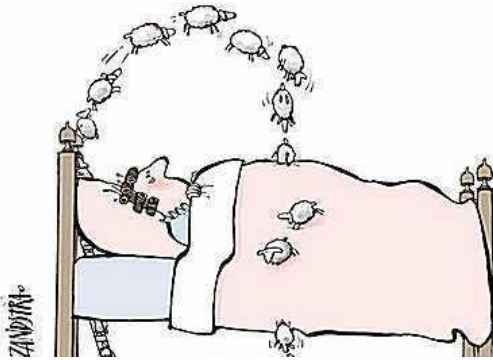
לחן: יוני רכטר

כשאני לא מצליח להירדם
ומחשבות יוצאות ונכנסות,
אני יושב על המיטה שלי
וסופר כבשים (ולפעמים גם כבשות).

העדר עובר מעל לראשי
ונעלם מאחורי הגב
וכל כבש שעובר דומה בדיוק
לכבש שעבר פה לפניו.

כבש ראשון וכבש שני,
כבש שלישי ורביעי,
כדורים של צמר, כולם דומים,
עוברים כבש שמיני וכבש תשיעי.

אך כשמגיע הכבש השישה עשר,
אני יודע שהוא יעצור ויסתובב לי בחדר,
ואני מבין שהכבש הזה יישאר
ואין לו עניין להמשיך עם העדר.
אני לוחש לו: "נו כבש? תזוז!
תן פעם לספור את כולם!"
אבל הוא לא זז.
והכבש השישה עשר הוא בדרך כלל
הכבש שאיתו אני נרדם.





לנו עדר בשדה

מילים: חנן שדמי
לחן: דניאל סמבורסקי



לנו עדר בשדה,
ושומר עליו רועה,
וחליל לו לרועה
וניגון.
טרם בוקר אור יהל,
החליל כבר מחלל
יענו לו הר ותל
בניגון.

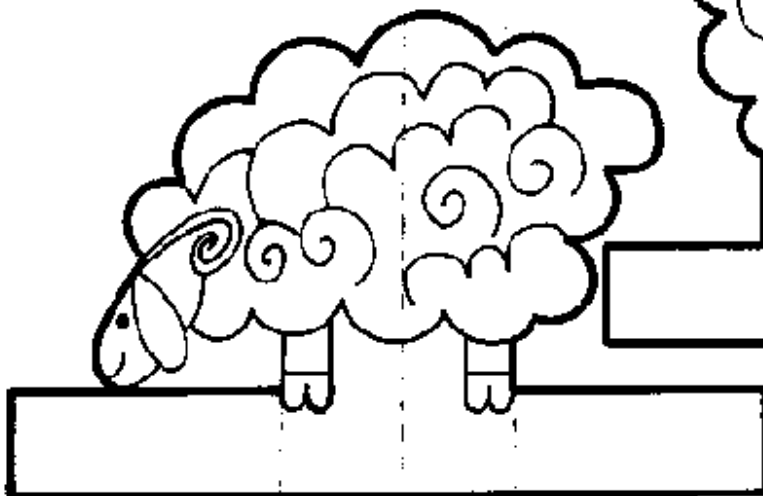
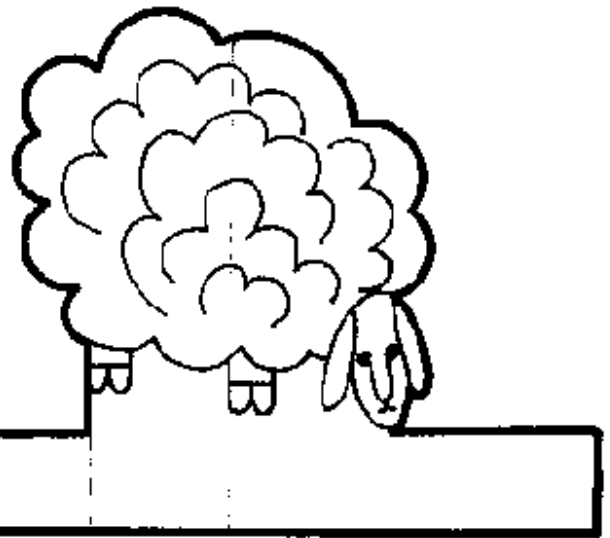
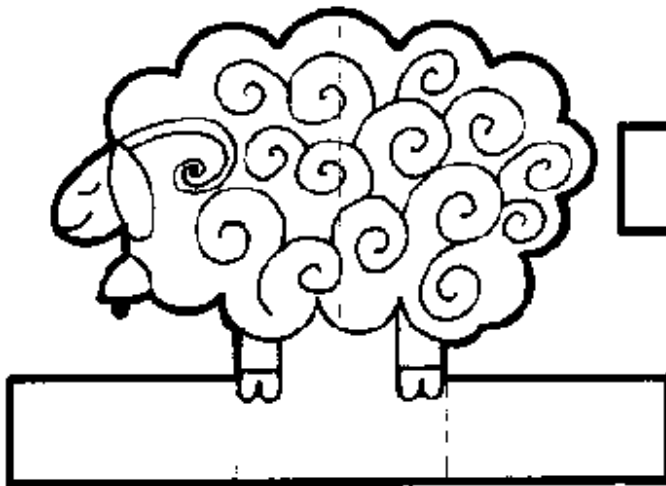
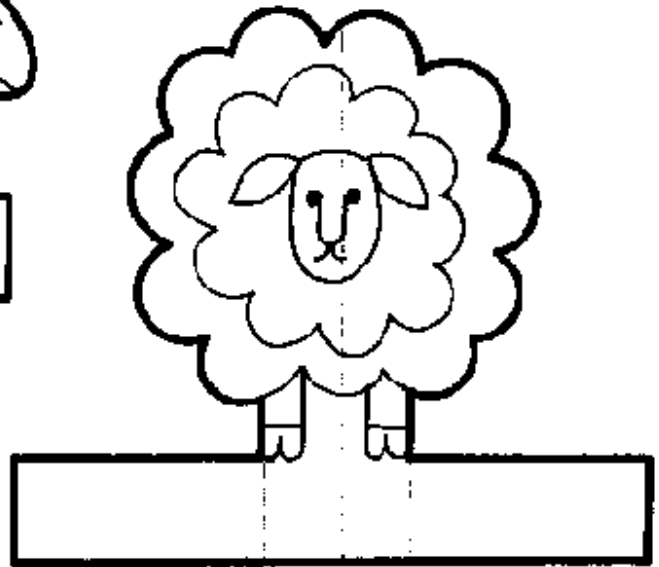
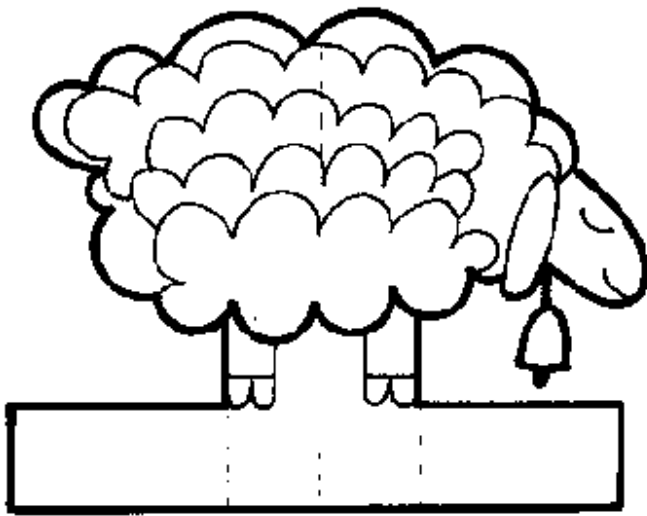
עז ותיש וגדיה,
יענו ב"מי ומה"
כבש, איל וטלה
יענו ב"מה-מה-מה"
לנו עדר בשדה
ורועה
וחליל
וניגון

מה ניתן ללמוד על אורח חייו של רועה צאן מתוך השיר? 
מה ניתן ללמוד על שמות בע"ח השונים הכלולים במשפחת ה"צאן"? 

לדליקה, צביצה והדבקה של כבשים ראו בדף הבא:



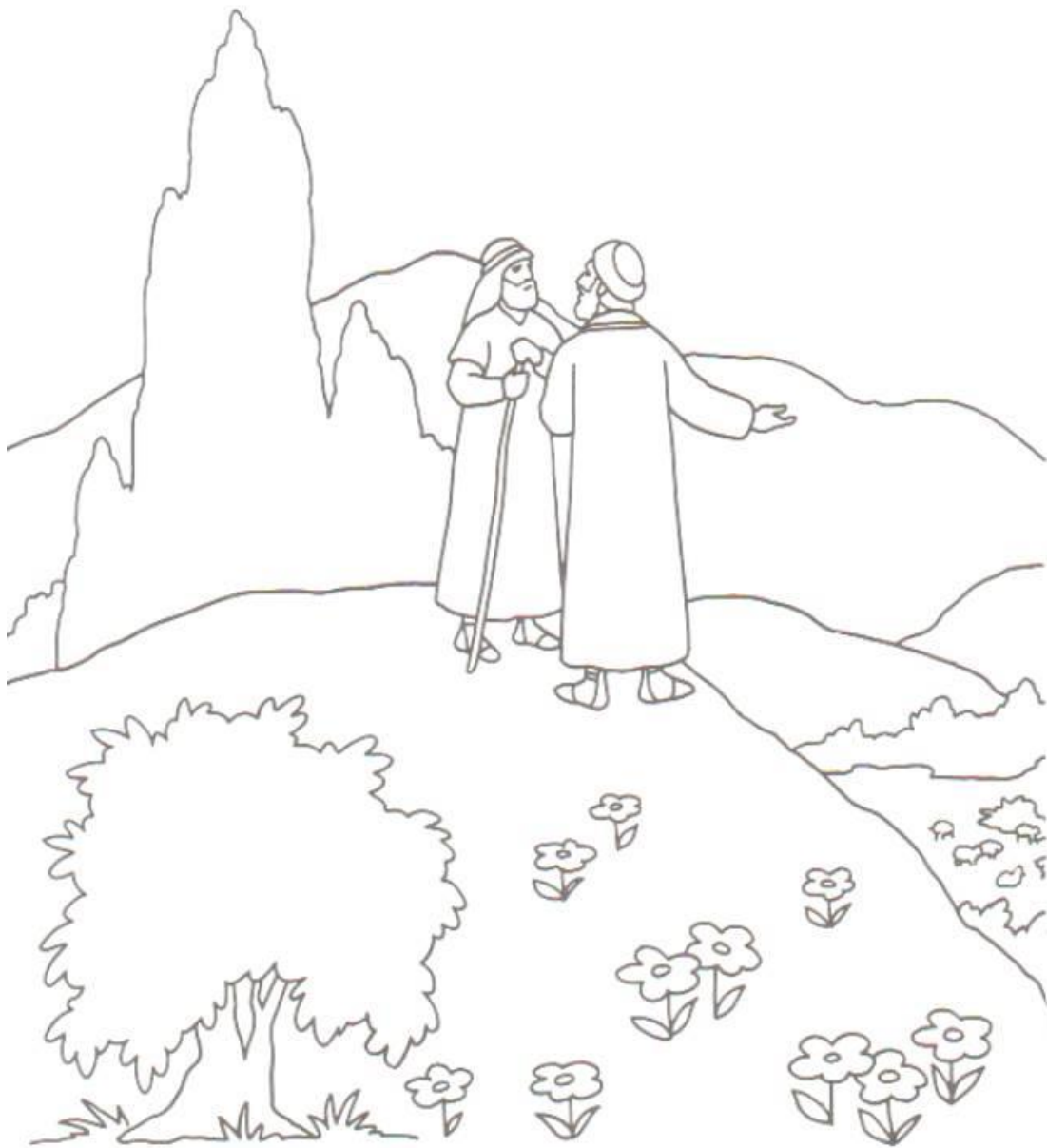
בדף שאחרי תוכלו לקרוא על המשך הלימוד או על אלטרנטיבה נוספת (הכל תחת מגבלות הזמן) והתמקדות בנושא הריב בין הרועים.



ויאמר אברהם אל-לוט

אל-נא תהי מריבה ביני ובינך...

כי-אנשים אחים, אנחנו



- על מה לדעתכם, רבו רועי אברהם ולוט? 🌸
- מדוע חשש אברהם שגם הוא ולוט יריבו? 🌸
- מה הציע אברהם ללוט ואיך קיבל לוט את הצעתו? 🌸
- חשבו על דרכים אחרות שבהן יכל להסתיים סיפור הריב בין הרועים... (דרכים נוספות להתמודד עם ריב הרועים?) 🌸

רפואה: ריב

- מתי אני רב? אילו דברים גורמים לי לריב עם אנשים?
האם לריב יש תמיד סיבה מוצדקת? האם יתכן מצב שבו רבים "סתם"?
מה הסיבה, לדעת התלמידים, שהילד בסיפור רב עם החפצים בבית?
היתכן שהריבים הללו מבטאים משהו אחר (מצב רוח? כעס על מישהו אחר ומוציאים את זה על המטאטא/ברז וכו', עצבות? חרדה)?
האם התלמידים מכירים אנשים שלדעתם, נהנים לריב "סתם"?
איך אני מרגיש כשאני רב?
האם אנחנו מצליחים לפתור מחלוקות ואי הסכמה באמצעות ריב? מתי כן? מתי לא?
אילו עוד דרכים מכירים התלמידים לפתרון מחלוקת?
כיצד ניתן לפתור מחלוקת אחרי ריב? (בקשו מן התלמידים להביא דוגמאות מחייהם)
אחרי הריב - האם אני מחפש להתפייס או מחכה שיפייסו אותי?
כיצד אנחנו מתפייסים?
כיצד אנחנו אוהבים שיפייסו אותנו?
האם ישנם ריבים שאחריהם לא מדברים יותר? מה גורם לזה שאנשים מתרחקים זה מזה (כמו בסיפורם של אברהם ולוט?), האם התלמידים מכירים מקרים כאלה (במשפחתם או במקומות אחרים)? כיצד ניתן למנוע ריב שכזה?